

**LIETUVOS BANKO
TEISĖS IR LICENCIJAVIMO DEPARTAMENTO
DIREKTORIUS**

SPRENDIMAS

DĖL X. X. IR AAS „BTA BALTIC INSURANCE COMPANY“ GINČO NAGRINĖJIMO

2022-02-03 Nr. 429-39

Vilnius

Lietuvos bankas gavo X. X. (toliau – pareiškėja) kreipimąsi, kuriuo prašoma išnagrinėti tarp pareiškėjos ir AAS „BTA Baltic Insurance Company“, veikiančios Lietuvoje per įsteigtą filialą, (toliau – draudikas) kilusį ginčą.

N u s t a t y t a:

2021 m. spalio 18 d. įvyko eismo įvykis, per kurį buvo apgadintas pareiškėjai priklausantis automobilis „Audi A3“, valst. Nr. (*duomenys neskelbiami*), (toliau – įvykis). Pareiškėja kreipėsi į draudiką, apdraudusį įvykio kaltininko civilinę atsakomybę privalomuoju transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės draudimu, prašydama išmokėti draudimo išmoką, atlyginančią automobiliui padarytą žalą.

2021 m. spalio 21 d. draudiko partneris – servisas UAB „Autofortas“ – apžiūrėjo pareiškėjos automobilį. 2021 m. spalio 25 d. draudikas pareiškėją informavo, kad buvo apskaičiuota 1 439,38 Eur draudimo išmoka (pagal 2021 m. spalio 22 d. remonto sąmatą). Tą pačią dieną pareiškėja kreipėsi į UAB „Kauno nepriklausomų ekspertų biuras“. 2021 m. spalio 28 d. pareiškėja draudikui pateikė pretenziją ir 2021 m. spalio 25 d. Autotransporto priemonės vertinimo ataskaitą (toliau – Vertinimo ataskaita).

Vertinimo ataskaitoje nurodoma, kad vidutinė transporto priemonės rinkos kaina – 3 720 Eur, o automobilio rinkos vertė – 3 590 Eur. Vertintojo nustatytos automobilio atkūrimo sąnaudos – 4 806,20 Eur be PVM (5 815,50 Eur su PVM). Nustatyta automobilio likutinė vertė – 705 Eur. Nustatyta, kad transporto priemonės remontas „ekonominiu požiūriu netikslingas“. Vertintojo nustatytas nuostolis – 2 885 Eur (3 590 Eur – 705 Eur), taip pat pareiškėja patyrė 300 Eur vertintojo paslaugų išlaidų.

2021 m. lapkričio 9 d. draudikas pareiškėją informavo apie patikslintą draudimo išmoką. Draudikas nurodė, kad nustatyta automobilio rinkos vertė – 2 333 Eur; likutinė vertė (nustatyta aukciono būdu) – 705 Eur; mokėtina išmoka dėl automobilio sunaikinimo – 1 628 Eur. Taip pat draudikas sutiko atlyginti pusę vertintojo paslaugų išlaidų (150 Eur). Bendra draudiko nustatyta pareiškėjai mokėtina suma – 1 778 Eur. Pareiškėja su draudiko nurodyta patikslinta draudimo išmoka nesutiko.

Kreipimesi į Lietuvos banką pareiškėja teigė, kad po įvykio draudikas neatvyko apžiūrėti automobilio, todėl pareiškėjai teko vykti į draudiko nurodytą servisą. Pareiškėjai nebuvo pateiktas nei automobilio apžiūros aktas, nei vertinimo ataskaita (kuria, pareiškėjos nuomone, turi būti grindžiama draudiko nustatyta žala). Pareiškėjai pateikta tik draudiko sąmata, parengta įvertinus kito asmens (serviso) padarytas nuotraukas (su pakoreguotomis detalių kainomis). Kadangi pareiškėjai draudiko nurodyta išmokos suma „pasirodė esanti neproporcinga padarytai žalai“, o draudikas nepateikė vertinimo ataskaitos, pareiškėja kreipėsi į turto vertintoją. Net gavęs Vertinimo ataskaitą, draudikas nesutiko ja vadovautis, nustatant draudimo išmokos dydį, nors, pareiškėjos teigimu, tokia ataskaita laikytina didesnę įrodomąją galią turinčiu įrodymu. Be to, draudikas sutiko atlyginti tik pusę vertintojo paslaugų išlaidų. Pareiškėja prašė rekomenduoti draudikui „atlyginti nuostolius pilnai“.

Atsiliepime į kreipimąsi draudikas nurodė su pareiškėjos reikalavimais nesutinkantis. Draudiko teigimu, transporto priemonei padarytos žalos dydis buvo vertinamas vadovaujantis Audito, apskaitos, turto vertinimo ir nemokumo valdymo tarnybos prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos direktoriaus 2020 m. rugsėjo 22 d. įsakymu Nr. V1-118 patvirtintu Koeficientų apgadintoms kelių transporto priemonėms taikymo tvarkos aprašu (toliau –

Aprašas), nes šiame norminiame teisės akte yra aptarti bendrieji transporto priemonei padarytos žalos vertinimo principai ir metodai.

Kai įvykis buvo užregistruotas, draudiko partnerių servise UAB „Autofortas“ buvo atlikta automobilio apžiūra, nufotografuoti apgadinimai. Įvertinus pareiškėjos automobilio sugadinimus, naudojant „DAT“ programą, buvo apskaičiuotas žalos dydis – 1 439,38 Eur be PVM. Draudikas atkreipė dėmesį, kad vien aplinkybė, jog automobilio remonto sąmata buvo parengta pagal nuotraukas, nelemia pačios sąmatos nepagrįstumo. Svarbu, kad būtų užfiksuoti visi automobilio apgadinimai, susiję su eismo įvykiu, ir apskaičiuotos būtinosios jų remonto išlaidos (Kauno apygardos teismo 2019 m. kovo 26 d. nutartis, priimta civ. byloje Nr. e2A-691-924/2019). 2021 m. spalio 25 pareiškėja telefonu buvo informuota apie nustatytą žalos dydį, elektroniniu paštu jai pateikta sąmata ir informacija, jog kitas galimas žalos atlyginimo būdas – transporto priemonės remontas draudiko remonto partnerių įmonėje arba pareiškėjos pasirinktoje remonto įmonėje, prieš tai suderinus remonto sąmatą su draudiku.

Neinformavusi draudiko, nebendradarbiaudama pareiškėja kreipėsi į turto vertintoją, kurio ataskaitos pagrindu vėliau prašė draudiko išmokėti išmoką. Draudikas akcentavo, kad, Vertinimo ataskaitos duomenimis, automobilio apžiūrą vertintojas atliko 2021 m. spalio 25 d., t. y. iš karto pareiškėją supažindinus su draudiko nustatytu žalos dydžiu.

Draudikas nurodė, kad, priešingai, nei teigia pareiškėja, vadovaujantis naujausia teismų praktika, transporto priemonės vertinimo ataskaita nepatenka į Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso (toliau – CPK) 197 straipsnio 2 dalies taikymo sritį ir šis įrodymas neturi didesnės įrodomosios galios nei kiti įrodymai (Kauno apygardos teismo 2019 m. kovo 26 d. nutartis, priimta civ. byloje Nr. e2A-691-924/2019, Kauno apygardos teismo 2020 m. vasario 6 d. nutartis, priimta civ. byloje Nr. e2A-131-320/2020, kt.).

Draudikas nurodė, kad 2021 m. lapkričio 3 d. atliko rinkos tyrimą, kurio metu, įvertinus 6 lyginamuosius objektus (3 skelbimai iš www.autogidas.lt ir 3 skelbimai iš www.autoplus.lt), nustatyta sugadintos pareiškėjos transporto priemonės rinkos vertė – 2 333 Eur $((2\ 200 + 2\ 150 + 2\ 300 + 2\ 650 + 2\ 200 + 2\ 500) / 6)$. Draudiko skaičiuotėje nurodoma pastaba: „Remontas tikslingas iki 1 750 Eur su PVM /1 446 Eur be PVM“.

Draudikas sutiko su Vertinimo ataskaitoje nurodyta aukciono būdu nustatyta automobilio likutine verte (705 Eur). Vis dėlto, draudiko nuomone, sugadintos transporto priemonės rinkos vertę turto vertintojas nustatė naudodamas nelygiaverčių objektų skelbimus. Vienas turto vertintojo lyginamasis objektas pasirinktas iš užsienio rinkos (Vokietijos), nors Lietuvos rinkoje galima rasti tokios pačios komplektacijos ir atitinkančių pareiškėjos automobilio būklę transporto priemonių skelbimų. Kaip antrą lyginamąjį objektą, turto vertintojas pasirinko esantį brangiausio Lietuvoje parduodamo automobilio skelbimą, nors šio automobilio pasirinkimas nėra tikslingas (parduodamo automobilio rida yra daug mažesnė nei pareiškėjos automobilio). Paskutinis vertintojo pasirinktas lyginamasis objektas buvo įtrauktas ir į draudiko eksperto vertinimą. Dėl dviejų iš trijų vertintojo nepagrįstai pasirinktų lyginamųjų objektų buvo netinkamai apskaičiuota pareiškėjos transporto priemonės rinkos vertė (3 590 Eur). Kadangi su Vertinimo ataskaita sutiko iš dalies (aukciono būdu nustatyta automobilio likutine verte), draudikas sutiko atlyginti pareiškėjai 50 proc. vertinimo paslaugų išlaidų – 150 Eur. Draudikas nurodė 1 778 Eur pareiškėjai sumokėjęs 2021 m. lapkričio 23 d.

Draudikas papildomai nurodė, kad turto vertintojo apžiūrai automobilis buvo pateiktas „papildomai išardytas – nuimta galinio panelio apdaila, išimtos bagažinės skyriaus vidinės apdailos, nuimtos priekinio panelio („televizoriaus“) apdailos, radiatoriaus apsaugos, variklio oro paėmimo sistemos dalys. Jeigu klientas būtų pateikęs mūsų apžiūrai išardytą automobilį, sprendimas dėl remonto tikslingumo būtų buvęs pakeistas – t. y. papildyta remonto sąmata, įtraukiant naujus defektus. Remonto sąmata būtų didėjusi, ir tą patį sprendimą nurašyti būtų priėmęs ir BTA. Klientui buvo pranešta apie tai, kad pagal pirminę medžiagą automobilio remontas vis dar tikslingas, tačiau sąmata beveik siekia 75 proc. automobilio vertės. Klientas buvo supažindintas su skaičiavimu ir tolimesne bylos eiga ir galimybėmis.“ Draudikas pažymėjo, kad „NV ataskaita turi esminių trūkumų – t. y. rinkos vertė nustatyta neteisingai.“ Draudiko teigimu, į savo skaičiavimą vertintojas traukė brangiausią lyginamąjį objektą, kurio kaina –4 300 Eur. Draudikas nurodė: „Labai svarbu pažymėti, kad rūpestingas vertintojas, kuris siekia objektyviai įvertinti žalą, neturėtų atsižvelgti į rinkos pasiūlos ekstremumus – nevertinti nei pigiausių lyginamųjų objektų, nei brangiausių.“

Draudikas paaiškino, kad transporto priemonės rinkos vertė skaičiuojama pritaikius numatytas pataisas, atsižvelgiant į transporto priemonės individualias savybes: „Startuojama nuo transporto priemonės bazinės vertės. T.y. išnagrinėjama visa artimiausia rinka, atmetami

visi netinkami vertinimui skelbimai dėl defektų, ekstremumų ir pan..<...> vertintojas neturėjo imti lyginamųjų objektų bazinei vertei nustatyti nei iš užsienio rinkos – kai vietinėje rinkoje daugiau nei pakankamai lyginamųjų objektų. Ir turėjo eliminuoti ekstremumus, t.y. pašalinti dėl neaiškių priežasčių pusantro kart brangiau kainuojantį automobilį.“

Draudikas pateikė skelbimų, naudotų automobilio vertei nustatyti (2021 m. spalio 22 d. ir 2021 m. lapkričio 3 d.), kopijas. Draudiko teigimu, vertintojas rinkos tyrimą atliko 2021 m. spalio 25 d., tačiau dalies lietuviškose interneto svetainėse buvusių skelbimų sąmoningai nevertino: „Baltas automobilis už 2200 EUR, abiejų vertinimų metu buvo skelbimų portaluose, pilkas už 2150 – taip pat buvo portaluose abiejų vertinimų metu, už 2650, taip pat buvo abiejų vertinimų metu, už 2300 taip pat buvo abiejų vertinimų metu. Keturi lyginamieji objektai buvo abiejų vertinimų metu, nors vertintojas jų kažkodėl nepastebėjo – akivaizdu, kad jie jam netiko, siekiant dirbtinai didinti vertę. Tuo pačiu, ir automobilio pristatymo išlaidų įvertinimas, nustatant vertę yra nepagrįstas ir neteisingas – vietinėje rinkoje yra tokių automobilių.“

K o n s t a t u o j a m a :

Vadovaujantis Lietuvos banko valdybos 2012 m. sausio 26 d. nutarimu Nr. 03-23 patvirtintų Vartotojų ir finansų rinkos dalyvių ginčų neteisminio sprendimo procedūros Lietuvos banke taisyklių 45 punktu, vartojimo ginčai Lietuvos banke nagrinėjami laikantis rungimosi, ginčų nagrinėjimo operatyvumo, koncentracijos, ekonomiškumo ir bendradarbiavimo principų. Nagrinėdamas ginčą Lietuvos bankas atlieka pateiktų įrodymų vertinimą, kurio pagrindu priimamas sprendimas.

Iš pateiktų duomenų spręstina, kad ginčas kilo dėl draudimo išmokos, atlyginančios žalą pareiškėjos patirtą dėl automobilio sugadinimo, ir vertinimo išlaidų atlyginimo.

Dėl draudimo išmokos, atlyginančios automobilio sugadinimo nuostolius

Transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės privalomasis draudimas priklauso nuostolių draudimo rūšiai (Lietuvos Respublikos draudimo įstatymo 91 straipsnio 4 dalis), todėl jo tikslas yra kompensuoti nukentėjusio trečiojo asmens patirtus realius nuostolius. Atsižvelgiant į transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės privalomojo draudimo sutarčių kompensacinę paskirtį ir nuostolių draudimo sutartyse įgyvendinamą Lietuvos Respublikos civilinio kodekso (toliau – CK) 6.251 straipsnyje įtvirtintą visiško nuostolių atlyginimo principą, žalos atlyginimu turi būti siekiama gražinti ją patyrusį asmenį į iki pažeidimo buvusių padėtį (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2014 m. sausio 7 d. nutartis, priimta civilinėje byloje Nr. 3K-3-44/2015).

Transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės privalomojo draudimo santykiai reglamentuoti specialiu reguliavimu, kuris įtvirtintas Lietuvos Respublikos transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės privalomojo draudimo įstatyme (toliau – TPVCAPDĮ) ir Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004 m. birželio 23 d. nutarimu Nr. 795 patvirtintų Eismo įvykio metu padarytos žalos nustatymo ir išmokos mokėjimo taisyklių (toliau – Taisyklės) nuostatose.

TPVCAPDĮ 15 straipsnio 3 dalyje įtvirtinta žalos dydžio nustatymo taisyklė: turtui padarytos žalos dydį nustato atsakingas draudikas, vadovaudamasis įgaliotų asmenų ir (ar) turto vertintojų ataskaitomis ir dokumentais, įrodančiais padarytos žalos aplinkybes, faktą ir dydį. Taisyklių 13 punkte nustatyta, kad nukentėjusio trečiojo asmens turtui (transporto priemonei ar kitam kilnojamajam ar nekilnojamajam turtui) padarytos žalos dydį nustato atsakingas draudikas ar biuras, vadovaudamasis atsakingo draudiko ar biuro įgaliotų asmenų (ekspertų) ir (ar) turto vertintojų ataskaitomis ar išvadomis, įmonės, kurioje remontuojamas sugadintas turtas, pateiktais šio turto remonto išlaidų skaičiavimais ir (ar) atsižvelgdamas į įmonės, kuri turi teisę remontuoti sugadintą turtą, pateiktus šio turto remonto išlaidų skaičiavimus arba remonto išlaidų pagrindimo dokumentus, taip pat į nukentėjusio trečiojo asmens pateiktus žalos dydį įrodančius dokumentus. Pagal Taisyklių 14 punktą, žalos dėl turto sunaikinimo dydis nustatomas pagal sunaikinto turto rinkos vertę iki sunaikinimo ir likutinę vertę po eismo įvykio. Turtas laikomas sunaikintu, kai jį remontuoti ekonomiškai netikslinga. Turtą remontuoti ekonomiškai netikslinga, jeigu būtinos remonto išlaidos yra lygios 75 procentams turto rinkos vertės iki eismo įvykio arba didesnės.

Lietuvos Aukščiausiasis Teismas 2018 m. kovo 19 d. nutartyje, priimtoje civilinėje byloje Nr. e3K-3-81-1075/2018, konstatavo, kad pirmiau nurodytos teisės aktų nuostatos (kartu su bendrosiomis draudimo teisiniais santykiais reglamentuojančiomis nuostatomis) įtvirtina draudiko pareigą vertinti visus jam pateiktus dokumentus ir įvertinti visas aplinkybes, įskaitant ir nukentėjusio trečiojo asmens pateiktus žalos dydį įrodančius dokumentus, siekiant, kad žalos

dydis būtų nustatytas taip, kad nukentėjusiam asmeniui žala būtų kompensuota visiškai, tiek, kiek tai leidžia privalomąjį civilinės atsakomybės draudimą reglamentuojančios taisyklės. Visiškas nuostolių kompensavimo principas reikalauja, kad asmeniui padaryta žala, kiek tai objektyviai įmanoma, būtų nustatyta ne standartizuotu, bet individualiu būdu. Iškilus ginčui dėl draudimo išmokos dydžio (žalos dydžio) tarp asmens, reikalaujančio išmokėti draudimo išmoką, ir draudiko, apdraudusio transporto priemonės valdytojo civilinę atsakomybę privalomuoju draudimu, draudimo išmokos dydis (žalos dydis) kiekvienu konkrečiu atveju turi būti įrodinėjamas, remiantis Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso nustatytais įrodinėjimo taisyklėmis ir leistiniais įrodymais.

Vadovaujantis nurodyta kasacinio teismo praktika, taip pat taikomų Vartotojų ir finansų rinkos dalyvių ginčų neteisminio sprendimo procedūros Lietuvos banke taisyklių (iki 2022 m. sausio 2 d. galiojusi redakcija) 24 punktu, kuriame nustatyta, kad vartojimo ginčai nagrinėjami laikantis rungimosi principo, darytina išvada, kad pareiškėja turi įrodyti, kad draudiko apskaičiuota išmoka dėl automobilio sugadinimo yra nepagrįsta, nepakankama tam, kad būtų atlyginti pareiškėjos patirti nuostoliai. Draudikas, atvirkščiai, turi pagrįsti, kad jo atlikti skaičiavimai, kuriais jis vadovavosi priimdamas galutinį sprendimą dėl draudimo išmokos, yra teisingi, o nustatytas galutinis atlygintinos žalos dydis atitinka visiško nuostolių atlyginimo principą.

Pareiškėja reikalavimą dėl draudimo išmokos dydžio grindžia Vertinimo ataskaita. Pažymėtina, kad, pagal teisinį reguliavimą, turto vertinimo ataskaita yra vienas iš galimų žalos dydžio nustatymo šaltinių, ji vertintina kompleksiskai, atsižvelgiant į visus kitus žala patvirtinančius duomenis, siekiant įgyvendinti CK 6.251 straipsnyje įtvirtintą visiško nuostolių atlyginimo principą ir CK 6.38 straipsnyje įtvirtintą ekonomiškumo principą.

Iš Vertinimo ataskaitos matyti, kad vertintojas nustatė, jog automobilio remontas yra netikslingas (būtinų remonto išlaidos yra didesnės negu 75 procentai turto rinkos vertės iki įvykio). Vertinimo ataskaitoje, aptariant rinkos vertės nustatymą, nurodoma: „Kadangi šiuo atveju rinkoje maksimaliai panašių techninių charakteristikų tokios pat markės ir to paties modelio transporto priemonių – lyginamųjų objektų – pakako, rinkos vertė nustatyta lyginamuoju metodu.“ Vertinimo ataskaitoje nurodyta, kad taikomi vertinimo metodai ir principai įtvirtinti Lietuvos Respublikos finansų ministro 2012 m. balandžio 27 d. įsakymu Nr. 1K-159 patvirtintoje Turto ir verslo vertinimo metodikoje (toliau – Vertinimo metodika). Pagal minėtos metodikos 58 punktą, taikant lyginamąjį metodą: surenkama informacija apie ne mažiau kaip 3 per paskutinius trisdešimt šešis mėnesius įvykusių analogiško arba panašaus turto sandorių kainas, prioriteto tvarka naudojant artimiausius vertinimo duomenis (įvykusių sandorių); įvertinami vertinamo turto ir analogiško arba panašaus turto, su kuriuo lyginamas vertinamas turtas, skirtumai ir daromos (jeigu būtina) analogiško arba panašaus turto sandorių kainų pataisos laiko, vietos, kitų sąlygų, išreiškiančių vertinamo turto ir analogiško arba panašaus turto skirtumus, požiūriu.

Vertinimo ataskaitoje nurodyta, kad nustatant vidutinę automobilio rinkos vertę buvo remtasi pareiškėjos automobiliui analogiškų markės ir modelio transporto priemonių sandorių kainomis, kurios buvo nustatytos remiantis trimis internete esančiais skelbimais: skelbimu interneto tinklalapyje www.autoplus.lt (automobilio kaina – 4 300 Eur), skelbimu tinklalapyje www.alio.lt (automobilio kaina – 2 650 Eur) ir skelbimu interneto tinklalapyje www.mobile.de (automobilio kaina – 3 750 Eur, vertintojui pridėjus 450 Eur transportavimo iš Vokietijos išlaidų, bendra kaina – 4 200 Eur). Vertinimo ataskaitoje nurodoma, kad nustatyta vidutinė transporto priemonės rinkos kaina – 3 720 Eur. Taip pat Vertinimo ataskaitoje nurodoma, kad vertintų lyginamųjų objektų rida buvo daug mažesnė negu pareiškėjos automobilio. Įvertinus šį skirtumą, pritaikius koeficientą, nustatyta automobilio rinkos vertė – 3 590 Eur.

Matyti, kad vertintojo vertintų automobilių esminiai parametrai iš esmės atitiko pareiškėjos automobilio duomenis (markė, modelis, gamybos metai (2004 m.), variklio duomenys, kėbulo tipas, degalų tipas, pavarų dėžės tipas). Vertinimo ataskaitoje taip pat nurodoma, kad aukciono būdu nustatyta automobilio likutinė vertė – 705 Eur.

Minėtas TPVCAPD reguliavimas patvirtina, kad žalos dydžio nustatymo prerogatyva teisės aktais suteikta draudikui. Iš ginčo bylos duomenų matyti, kad draudikas iš pradžių vertino, kad automobilio remontas yra tikslingas. Vis dėlto, įvertinęs jam pateiktus papildomus duomenis, draudikas sutiko, jog automobilis yra neremontuotinas. Kaip minėta, draudikas sutiko su vertintojo nustatyta automobilio likutine verte, tačiau nesutiko su nustatyta rinkos verte.

Draudikas nurodė, kad 2021 m. lapkričio 3 d., peržiūrėdamas draudimo išmokos

skaičiavimą, atliko rinkos tyrimą. Draudikas pareiškėjos automobilio rinkos vertę nustatė taip pat taikydamas lyginamosios vertės metodą, įvertinęs 6 lyginamuosius objektus. Taigi, draudiko atliktas rinkos tyrimas buvo platesnės apimties. Visi draudiko vertinti skelbimai buvo skelbiami lietuviškuose skelbimų tinklalapiuose: trys skelbimai paskelbti tinklalapyje *www.autogidas.lt* (kainos: 2 200 Eur; 2 150 Eur; 2 650 Eur (ši skelbimą naudojo ir turto vertintojas)) ir trys skelbimai paskelbti tinklalapyje *www.autoplus.lt* (kainos: 2 300 Eur; 2 200 Eur; 2 500 Eur). Lyginamuoju metodu draudiko nustatyta automobilio rinkos vertė (skelbimų vidurkis) – 2 333 Eur. Matyti, kad draudiko vertintų automobilių esminiai parametrai iš esmės atitiko pareiškėjos automobilio duomenis (markė, modelis, variklio duomenys, kėbulo tipas, degalų tipas, pavarų dėžės tipas). Pareiškėjos automobilis yra 2004 m. gamybos; keturi draudiko vertinti automobiliai buvo šių metų gamybos, du – 2005 m. Iš skelbimų duomenų darytina išvada, kad draudiko vertintų automobilių rida – panaši į pareiškėjos automobilio.

Draudikas teigia, kad šiuo atveju vertintojas pasirinko netinkamus palyginamuosius objektus, todėl dirbtinai padidino automobilio vertę.

Atkreiptinas dėmesys, kad privalomąjį transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės draudimą reglamentuojančiuose teisės aktuose (nei TPVCPADĮ, nei Taisyklėse) nėra nurodyti automobilio rinkos vertės apskaičiavimo būdai. Draudikas nurodė rinkos vertę nustatęs, atsižvelgdamas į Aprašą, kuriame aptarti bendrieji transporto priemonei padarytos žalos vertinimo principai. Pastebėtina, kad nei TPVCPADĮ, nei Taisyklėse nėra nuorodos į šį teisės aktą. Aprašo 1 punkte nurodyta, kad jis nustato apgadintos kelių transporto priemonės vertei apskaičiuoti taikomų koeficientų reikšmes ir apgadintos kelių transporto priemonės vertės apskaičiavimo eigą; aprašas skirtas turto arba verslo vertinimo įmonėms ir nepriklausomiems turto arba verslo vertintojams, atliekantiems apgadintos kelių transporto priemonės vertinimą.

Aprašo 47 punkte nustatyta, kad transporto priemonės vertė prieš apgadšinimą nustatoma atsižvelgiant į transporto priemonės bazinę vertę, ją, esant poreikiu, koreguojant dėl aktualių rodiklių. Pagal Aprašo 4.9 papunktį, transporto priemonės bazinės vertė – tai pinigų suma, kuri rodo tam tikros markės, modelio ir amžiaus (pagaminimo arba modelio metų) transporto priemonės vertę, nustatytą atliekant rinkos kainų tyrimą arba naudojantis kainų žinynais.

Įvertinus pateiktus duomenis, matyti, kad tiek draudikas, tiek turto vertintojas automobilio rinkos vertę nustatė atlikę rinkos tyrimus, taikydami lyginamosios vertės metodą ir vertindami į pareiškėjos automobilį panašių automobilių kainas.

Šiuo atveju draudiko ekspertų atliktas rinkos tyrimas buvo platesnis (lyginti šeši automobiliai, vertintojo – trys). Draudiko teigimu, vertintojas pasirinko netinkamus lyginamuosius objektus – sąmoningai rinkosi kuo brangesnius, taip pat, esant tinkamų lyginti objektų vietinėje – Lietuvos – rinkoje, vertino ir užsienio skelbimą, kuris padidino nustatytą automobilio vertę (vien dėl papildomų transportavimo išlaidų).

Siekdamas pagrįsti savo teiginius, kad vertintojas sąmoningai ignoravo tinkamus skelbimus ir parinko brangiausius objektus, draudikas pateikė jo pirminio rinkos tyrimo, atlikto 2021 m. spalio 22 d., duomenis, juos lygindamas su antrojo rinkos tyrimo (2021 m. lapkričio 3 d.) duomenimis. Kaip minėta, vertintojas savo rinkos tyrimą atliko 2021 m. spalio 25 d. Draudiko teigimu, tiek jo pirmojo, tiek antrojo rinkos tyrimo metu artimiausioje – Lietuvos – rinkoje (skelbimų portaluose) buvo pakankamai vertinti tinkamų automobilių žemesnėmis kainomis.

Įvertinus draudiko pateiktus duomenis, matyti, kad 2021 m. spalio 22 d. draudikas vertino 4 skelbimus: tris skelbimus iš *www.autogidas.lt* (2005 m. gamybos automobilis, kaina – 2 200 Eur; 2005 m. gamybos automobilis – 2 150 Eur; 2004 m. gamybos automobilis, kaina – 2 650 Eur) ir vieną skelbimą iš tinklalapio *www.autoplus.lt* (2004 m. gamybos automobilis, kaina – 2 300 Eur).

Palyginus minėtus skelbimus su skelbimais, kuriuos draudikas vertino 2021 m. lapkričio 3 d., matyti, kad visi 2021 m. spalio 22 d. buvę skelbimai buvo ir antrojo draudiko rinkos tyrimo metu. Pastebėtina, kad vertintojas, norėdamas nustatyti pareiškėjos automobilio rinkos kainą, vertino vieną iš minėtų automobilių (kaina – 2 650 Eur, skelbimas skelbtas tinklalapyje *www.alio.lt*).

Nevertinant sutampančio (vertintojo ir draudiko naudoto) skelbimo, matyti, kad antrojo vertintojo vertinto automobilio iš Lietuvos rinkos kaina – 4 300 Eur. Įvertinus duomenis apie kitus Lietuvos rinkoje tuo metu buvusius parduodamus automobilius, sutiktina su draudiku, kad šio vertinto automobilio kaina yra daug didesnė negu kitų panašių pagrindinių charakteristikų

automobilių. Beje, šio Lietuvoje parduodamo automobilio kaina net viršija trečiojo vertintojo vertinto automobilio kainą, kuri apskaičiuota su vertintojo pridėta 450 Eur transportavimo iš Vokietijos išlaidų suma (vertintojas pateikė skelbimą, kad už tokią sumą teikiama transportavimo iš Vokietijos į Lietuvą paslauga).

Atkreiptinas dėmesys, kad draudiko pateikti skelbimai patvirtina, jog tuo metu, kai vertintojas atliko rinkos tyrimą, buvo pakankama pareiškėjos automobiliui analogiškų parduodamų automobilių pasiūla artimiausioje – Lietuvos – rinkoje, todėl nebuvo poreikio automobilio rinkos kainą nustatyti pagal užsienyje parduodamus automobilius, kurių transportavimo į Lietuvą išlaidos papildomai ir nepagrįstai didina nustatomą automobilio rinkos kainą.

Taip pat atkreiptinas dėmesys, kad abu minėti vertintojo vertinti automobiliai, pagal skelbimuose nurodomą informaciją, turi papildomos įrangos, tačiau ji atskirai nevertinta.

Manytina, kad draudiko atliktas automobilio vertinimas (dėl platesnės apimties ir artimesnių pareiškėjos automobiliui vertintų objektų charakteristikų) labiau atspindi realią pareiškėjos automobilio rinkos vertę. Kartu manytina, kad draudiko taikytas žalos dydžio apskaičiavimo būdas (pareiškėjos automobilio rinkos vertę iki įvykio (2 333 Eur) mažinant 705 Eur likutine verte (dėl kurios nėra ginčo)) ne tik nepažeidžia pareiškėjos interesų, tačiau sudaro galimybę ekonomiškam žalos atlyginimui, kaip ir nustatyta CK 6.38 straipsnyje.

Atsižvelgiant į minėtas aplinkybes, darytina išvada, kad nei Vertinimo ataskaita, nei kitais objektyviais duomenimis nebuvo įrodyta, jog galutinė žalos nustatymo prerogatyvą turinčio draudiko apskaičiuota draudimo išmoka (1 628 Eur) būtų nepakankama pareiškėją gražinti į iki įvykio buvusią padėtį ar pažeistų tinkamo žalos dydžio nustatymo taisykles. Dėl minėtų aplinkybių nėra pagrindo pareiškėjos reikalavimą draudimo išmoką apskaičiuoti pagal Vertinimo ataskaitos duomenis pripažinti pagrįstu.

Dėl turto vertintojo samdymo išlaidų atlyginimo

Pareiškėja Lietuvos banko prašė rekomenduoti draudikui atlyginti 150 Eur turto vertintojo samdymo išlaidų. Pareiškėja nurodė už Vertinimo ataskaitos rengimą patyrusi 300 Eur išlaidų, tačiau pusę šios sumos draudikas sutiko atlyginti žalos administravimo metu.

Vadovaujantis CK 6.38 straipsnyje įtvirtintais prievolių vykdymo principais, prievolės turi būti vykdomos sąžiningai, tinkamai ir nustatytais terminais pagal įstatymų ar sutarties nurodymus, o kai tokių nurodymų nėra, – vadovaujantis protingumo kriterijais. Jeigu vienai iš šalių prievolės vykdymas kartu yra ir profesinė veikla, ši šalis turi vykdyti prievolę taip pat pagal tai profesinei veiklai taikomus reikalavimus. Kiekviena šalis turi atlikti savo pareigas kuo ekonomiškiau ir bendradarbiauti su kita šalimi (šalių pareiga kooperuotis).

TPVCAPDĮ 15 straipsnio 3 dalyje įtvirtinta, kad nukentėjęs trečiasis asmuo turi teisę pasamdyti turto vertintoją, kad šis nustatytų turtui padarytos žalos dydį, jeigu draudiko įgaliotas asmuo neatvyko apžiūrėti sugadinto turto per šio straipsnio 2 dalyje nustatytą 3 darbo dienų terminą. Tokiu atveju atsakingas draudikas privalo atlyginti protingumo kriterijus atitinkančias nukentėjusio trečiojo asmens turėtas turto vertintojo samdymo išlaidas. TPVCAPDĮ 15 straipsnio 3 dalyje taip pat nurodyta, kad nukentėjęs trečiasis asmuo turi teisę savo iniciatyva ir lėšomis papildomai kreiptis į ekspertus dėl padarytos žalos dydžio nustatymo.

Lietuvos bankas sutinka, kad įprastai, jeigu asmuo nusprendžia pasinaudoti TPVCAPDĮ 15 straipsnio 3 dalyje įtvirtinta teise savo iniciatyva ir savo lėšomis papildomai kreiptis į ekspertus dėl padarytos žalos dydžio nustatymo, draudikas neturi pareigos atlyginti dėl to patirtų išlaidų. Kita vertus, vadovaujantis minėtais prievolių vykdymo principais, Lietuvos banko nuomone, TPVCAPDĮ 15 straipsnio 3 dalies nuostatos nereiškia, kad draudiko pareiga atlyginti nepriklausomo turto vertintojo samdymo išlaidas gali kilti besąlygiškai tik vieninteliu atveju – per nustatytą terminą neapžiūrėjus sugadinto turto. Manytina, kad nepriklausomo turto vertintojo samdymo išlaidos nukentėjusiam trečiajam asmeniui turi būti atlyginamos tiek tuomet, kai draudikas neapžiūri sugadinto turto teisės aktuose nustatytais terminais, tiek tada, kai išlaidas nukentėjęs asmuo patiria įrodinėdamas žalos dydį, o draudikas, vadovaudamasis pateiktomis ekspertų išvadomis, perskaičiuoja draudimo išmoką ar pakeičia savo sprendimo pagrindą. Kitoks TPVCAPDĮ 15 straipsnio 3 dalyje įtvirtintos nuostatos aiškinimas tam tikrais atvejais sudarytų sąlygas iškreipti transporto priemonių civilinės atsakomybės privalomojo draudimo sistemos funkcionavimo pagrindus ir principus: galėtų susidaryti situacija, kai TPVCAPDĮ numatyta nukentėjusio trečiojo asmens teisė savo iniciatyva ir savo lėšomis papildomai kreiptis į ekspertus dėl padarytos žalos dydžio nustatymo virstų esmine teisingo nuostolių nustatymo sąlyga ir iš esmės eliminuotų draudiko atsakomybę dėl tinkamo savo

prievolių vykdymo.

Iš bylos duomenų matyti, kad po 2021 m. spalio 18 d. Įvykio pareiškėjos automobilis 2021 m. spalio 21 d. buvo apžiūrėtas draudiko partnerio servise, taigi, draudikas užtikrino apžiūros pareigos įvykdymą per teisės aktuose nustatytą terminą. Remdamasis apžiūros rezultatais, 2021 m. spalio 25 d. draudikas informavo pareiškėją, kad nustatytas žalos dydis – 1 439,38 Eur. Pareiškėja, susipažinusi su draudiko pateiktu žalos skaičiavimu (sąmata), tą pačią dieną kreipėsi į turto vertintoją, šis parengė Vertinimo ataskaitą. Vertinimo ataskaitoje nustatyta, kad automobilio remontas ekonomiškai netikslingas, nuostoliai skaičiuotini pagal automobilio vertę iki Įvykio ir likutinę vertę po Įvykio, nuostolio dydis – 2 885 Eur. Gavęs Vertinimo ataskaitą, draudikas iš naujo įvertino žalą. Draudiko teigimu, turto vertintojui pateikus išardytą automobilį, nustatyti papildomi apgadinimai, kuriuos įvertinus padaryta analogiška vertintojui išvada – automobilis neremontuotinas. Draudikas sutiko su vertintojo aukciono būdu nustatyta automobilio likutine verte, bet nesutiko su automobilio rinkos verte. Draudiko teigimu, Vertinimo ataskaita nėra teisinga, nes netinkamai nustatyta automobilio rinkos vertė.

Atsižvelgiant į nustatytas faktines aplinkybes, negalima teigti, kad, nesutikdama su draudiko apskaičiuotu žalos dydžiu, pareiškėja pakankamai bendradarbiavo su draudiku, siekdama realaus žalos dydžio nustatymo. Lietuvos bankas neturi duomenų, kad 2021 m. spalio 25 d., gavusi draudiko informaciją apie apskaičiuotą išmokos dydį, pareiškėja būtų teikusi draudikui objektyvius nesutikimo su draudiko parengta žalos sąmata argumentus, prašiusi perskaičiuoti žalos dydį atsižvelgiant į pareiškėjos pastabas ar įvertinti automobilio remonto ekonominį tikslingumą. Be to, į turto vertintoją pareiškėja kreipėsi neinformavusi apie tai draudiko, neišnaudojusi kitų žalos dydžio įrodinėjimo galimybių.

Kita vertus, vertinant aplinkybę, kad, gavęs Vertinimo ataskaitą, draudikas perskaičiavo žalą ir išmokėjo didesnę draudimo išmoką (1 628 Eur), darytina išvada, kad draudiko sprendimą perskaičiuoti žalą iš esmės paskatino pareiškėjos pateikta Vertinimo ataskaita ir kad iš pradžių žala buvo apskaičiuota neteisingai.

Esant tokioms aplinkybėms, remiantis protingumo, teisingumo ir sąžiningumo principais, įvertinus abiejų šalių veiksmus žalos įrodinėjimo procese, manytina, kad draudikas turėtų atlyginti pareiškėjai pusę turto vertintojo samdymo išlaidų. Kadangi draudikas pusę minėtų išlaidų jau yra atlyginęs, pareiškėjos reikalavimas atlyginti likusias turto vertintojo samdymo išlaidas yra atmestinas.

Remdamasis tuo, kas išdėstyta, ir vadovaudamasis Lietuvos Respublikos vartotojų teisių apsaugos įstatymo 27 straipsnio 1 dalies 3 punktu, Lietuvos banko valdybos 2012 m. sausio 26 d. nutarimo Nr. 03-23 „Dėl Vartotojų ir finansų rinkos dalyvių ginčų neteisminio sprendimo procedūros Lietuvos banke taisyklių patvirtinimo“ 2 punktu ir šiuo nutarimu patvirtintų Vartotojų ir finansų rinkos dalyvių ginčų neteisminio sprendimo procedūros Lietuvos banke taisyklių 59.3 papunkčiu, n u s p r e n d ž i u:

Atmesti pareiškėjo X. X. reikalavimus.

Lietuvos banko sprendimas dėl ginčo esmės yra rekomendacinio pobūdžio ir teismui neskundžiamas. Vartotojui ir finansų rinkos dalyviui išlieka teisė dėl tapataus ginčo dalyko kreiptis į teismą arba kitą ginčų nagrinėjimo instituciją įstatymų nustatyta tvarka. Kreipimasis į teismą po Lietuvos banko sprendimo dėl ginčo esmės priėmimo nelaikomas šio sprendimo apskundimu. Ginčo šalys turi pareigą pranešti Lietuvos bankui, jeigu viena iš ginčo šalių pareiškia ieškinį bendrosios kompetencijos teismui prašydama nagrinėti tapatų ginčą iš esmės.

Direktorius

Arūnas Raišutis